

Prezentare generala - Psalmii de Tudor Arghezi

"Psalmii" din "Cuvinte potrivite" (1927) ocupa un loc aparte in creatia argheziana, ei concentrand momentele de varf ale unei probleme existentiale insolubile si obsedante.

Apartinand liricii filozofice si religioase, psalmii exprima drama omului modern silit sa traiasca intr-o lume profana, parasita de Dumnezeu si lipsita de miracole, de care lumea veche era plina. Titlul evidentiaza pregnant diferentele izbitoare dintre spiritualitatea crestina si mentalitatea moderna, nelinistita, chiar tragica, pragmatica din neputinta unei transfigurari naive sau din imposibilitatea depersonalizarii, atat de lesnicioase in vremea profetilor. Omul modern, apasat de singuratate, covarsit de frustrari, aspira la divinitate, cu care vrea sa comunice, dar o face intr-o maniera aparte, adica egoista, sfidatoare, minimalizatoare. Aceasta sinceritate brutala dovedita de omul modern in incercarea lui de a primi harul ori de a provoca, chiar printr-un gest profanator, aparitia lui Dumnezeu, constituie noutatea problematiei propuse de Arghezi. Dar sacrilegiul e resimtit numai daca avem in vedere perspectiva religioasa, canonica. Intr-adevar, cei o suta cincizeci de psalmi din "Vechiul Testament", cei mai multi apartinand lui David, tatal inteleptului rege Solomon, sunt evlavioase cantece de preaslavire a lui Dumnezeu. Arghezi nu-si dezmente contradictoria sa alcatuire, nu-si mascheaza impulsurile antagonice, indiferent de ofensele eventuale pe care le va provoca; ba chiar aceste ofense ii stimuleaza energia creatoare. Asa ca nu ne vor surprinde paradoxalele manifestari ale eului liric in fata divinitatii. Simplificand, indicand extremele, atitudinea eului arghezian e cand una umil-evlavioasa, cand, cel mai adesea, una titanica, de scandaloasa semetie, caci se socoteste un poet, deci un creator, dispus sa-l infrunte trufas pe Creator.

Psalmul care deschide seria acestor poezii este cel care defineste aspiratia argheziana, "As putea vecia cu tovarasie":

"As putea vecia cu tovarasie
Sa o iau partasa gandurilor mele;
Noi viori sa farmec, noua melodie
Sa gasesc - si stihuri sprintene si grele."

Nelinistita "patima cereasca" ii zvacheste bratul si-i arde sufletul. Poetul se vrea pierdut in bezna si in putregai, neincercat de slava, scarbit si crancen
"si sa nu se stie ca ma dezmiardai
si ca-n mine insuti tu vei fi trait."

Apoi poetul se simte vinovat ca a ravnit la fructul oprit. ("Sunt vinovat ca am ravnit"):

"Sunt vinovat ca am ravnit
Mereu numai la bun oprit."
Dar incheie:
"Pacatul meu adevarat

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

E mult mai greu si neiertat.
Cercasem eu, cu arcul meu,
Sa te rastorn pe tine, Dumnezeu
Talhar de ceruri, imi facui solia
Sa-ti jefuiesc cu vulturii Taria.

Dar eu, ravnind in taina la bunurile toate,
ti-am auzit cuvantul zicand ca nu se poate".

Poetul se simte din nou "singur", "pribeag", "uitat in campie", "cu fruct amar" si cu frunzisuri, tepos si aspru in indarjirea vie ("Tare sunt singur, Doamne, si piezis!"). Tanjeste, ca pasarea ciripitoare, "sa se opreasca in drum", sa-i dea crampeie de gingasie, asemeni pomilor de rod, pentru ca "te slujesc; dar Doamne, pana cand?".

"in rostul meu tu m-ai lasat uitarii
si ma muncesc din radacini si sanger.
Trimite, Doamne, semnul departarii,
Din cand in cand, cate un pui de inger,

Sa bata alb din aripa la luna,
Sa-mi dea din nou povata ta mai buna".

Psalmul al patrulea ("Ruga mea e fara cuvinte") este de o mare puritate crestina. Umilinta cu care i se marturiseste lui Dumnezeu atinge, cel putin in a doua parte, accente de o maxima fericire, fiind una din cele mai candide invesmantari ale sentimentului religios:

"Sufletul meu, deschis ca sapte cupe,
Asteapta o ivire din cristal,
Pe un stergar cu braie de lumina."
intrebarile culmineaza sfasiator:
"Spune tu, Noapte, martor de smarald,
in care-anume floare si tulpina
Dospeste sucul fructului Sau cald?"

Caracterul psalmului la cincilea ("Nu-ti cer un lucru prea cu neputinta") poate deconcerta; dar nimic nu trebuie sa surprinda in confesiunile atat de schimbatoare ale poetului. Aici el ii reproseaza familiar lui Dumnezeu, intr-o "relatare" anecdotica, pitoreasca, dar si bosumflat copilareasca, faptul ca nu-si mai face simtita prezenta:

"De cand s-a intocmit Sfanta Scriptura
Tu n-ai mai pus picioru-n batatura
si anii mor si veacurile pier

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Aici sub tine, dedesubt, sub cer."

Psalmul "Te dramuiesc in zgomot si-n tacere" se constituie pe aceeasi ambiguitate, pe oscilatia intre pietate si revolta, pe antiteza intre credinta si tagada. in strofa I:

"Te dramuiesc in zgomot si-n tacere
si te pandesc in timp, ca pe vanat,
Sa vad: esti soimul meu cel cautat?
Sa teucid? Sau sa-ngenunchi a cere"

Poetul se vrea un vanator absolut, metafora "soimului" subliniind inaltimea vanatului - individualizat prin adjectivul posesiv "al meu" - "cel cautat". Folosirea verbului "a dramui" potenteaza ideile poetice urmatoare si explica echilibrul presupus de implicatiile unei operatii deloc usoare si posibile chiar. Finalul strofei este construit pe ambiguitatea credintei si a tagadei - "sa teucid? Sau sa-ngenunchi" - sa se revolte sau sa laude. Ambiguitatea continua si in strofa a treia - aparentele, impresiile reflectarii in lumea celor vazute - stele, pesti, poetul traind si infiorandu-se de ideea ezitanta: "Pari cand a fi, pari cand ca nu mai esti..."

in acelasi plan, ideile poetice se continua in psalmul "Pentru ca n-a putut sa te-ntelega", in care poetul il infatiseaza pe Dumnezeu ca "purtand toiag si barba-n-ntreaga". Aratandu-se fapturii in haine de-mparat, "Amenintand si numai suparat, / Ca se sfiau de tine si vulturii", Dumnezeu este considerat aici izvorul si cantecele poetului, "Nadejdea mea si truda!".

Psalmul "Pribeag in ses, in munte si pe ape" marcheaza parca o renuntare, o renuntare, o resemnare, o asezare "cuminte" data poate si de oboseala vietii.

Pentru poet

"Piscul sfarseste in punctul unde-ncepe,
Marea ma-nchide, lutul m-a oprit.
Am alergat si-n drum m-am razvratit.
si n-am scapat din zarea marei stepe".

Poetul se vede prins in patru laturi, cu ranile si suferintele pe care le cunoaste; din vitejiile si din biruintele trecute a castigat puterea ce-a ramas, si acum "Nu mai strabat destinul meu la pas, / Ci furtunos de-acum, si iute." Poezia capata valori gnomice prin adevarurile exprimate, aproape sententios, ca un cod etic superior al intelepciunii, al senectutii.

"Psalmul de taina", singurul, de altfel, care este astfel denumit de poet, se constituie intr-un monolog sfasiat in care sentimentul dragostei adevarate si al credintei se intrepatrund ca-ntr-un cantec al nemuririi, al sperantei, al dorului, al "dragostei de dragoste". Adresarea catre simbolul feminin al divinitatii se identifica in finalul psalmului:

"Ridica-ti din pamant urechea,

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

in ora noptii, cand te chem,
Ca sa auzi, o! neuitata,
neiertatorul meu blestem".

Urmatorul psalm al volumului "Cuvinte potrivite" ("Vecinul meu a strans cu neindurare / Gradini, livezi, cirezi, hambare") indica absurdul intocmirii lumii, girat parca de Dumnezeu. Absurdul se naste ingenios din constructia binara a psalmului. Prima parte realizeaza un profil grotesc al bogatului, aflat parca in descompunere fizica, dar vanitos, crezandu-se "vecin" cu Dumnezeu. A doua parte releva, simuland cainta, puterea divina distructiva, ce se exercita din inertie.

in ultimul psalm al acestui volum, "Ca sa te-ating, taras, pe radacina", poetul face eforturi dure: "in camp, in damb, in rapi si-n pisc", ascultand pe crestete, din lume, catre veac, bataia de "tic-tac" "Hranit cu piatra si-adapat cu vant,
De-a fi-n vecii o streaja ma-nspaimant.
Mi-e foame de nisip si lut
si dor de apele din care n-am baut.

M-as umili acum si m-as ruga:

intoarce-ma, de sus, din calea mea.
Muta-mi din ceata mana ce-au strivit-o muntii
si adunata, du-mi-o-n dreptul fruntii"
pentru a face din nou semnul crucii, semnul credintei, al apropierii de divinitate al impacarii si linistii sufletesti.

Este, deci, evident ca "Problema esentiala a liricii lui Arghezi este aceea constiintei, a unei constiinte care cauta si se framanta, privind insa totul in termenii unei intelegeri simple, concrete, primordiale", dupa cum avea sa remarce Al. George ("La sfarsitul lecturii" - Editura Cartea Romaneasca). Desi uneori stilul este discursiv, poetul nu mediteaza, in stil romantic, asupra problemelor lumii si nici nu le explica in chip modern, stiintific, ci privind totul cu luciditate, el se rafuieste cu totul. "El sta "in fata" divinitatii, pe care, in Psalmii sai de diferite varste, a invocat-o, a implorat-o, dar de multe ori a tratat-o ireverentios sau brutal."